

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

М.В. Тонкошкур

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ТУРИСТСЬКИХ МАРШРУТІВ**

для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601
(0502) „Менеджмент”

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» (для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601 (0502) „Менеджмент”) / Укл.: М.В. Тонкошкур. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 31 с.

Укладач: М.В. Тонкошкур

Рецензент: д.е.н., проф. І.М. Писаревський

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства
протокол засідання № 1 від 31 серпня 2008 р.

Зміст

	Стор.
Вступ	4
Розділ 1 Програма навчальної дисципліни	5
1 Мета, предмет та місце дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів»	5
2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (модулю)	5
3 Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
4 Рекомендована основна навчальна література	7
5 Анотація програми навчальної дисципліни	8
Розділ 2 Робоча програма навчальної дисципліни	9
1. Структура навчальної дисципліни	9
2. Кваліфікаційні вимоги до студентів	10
3. Тематичний план навчальної дисципліни	11
4. Зміст навчальної дисципліни (модуля “Планування та організація туристських маршрутів”) за змістовними модулями та темами	13
5. Плани лекцій	17
6. Плани практичних та семінарських занять	19
7. Розрахунково-графічна робота	22
8. Самостійна робота студентів	23
9. Індивідуально-консультативна робота	24
10. Методики активізації процесу навчання	25
11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	27
12. Інформаційно-методичне забезпечення	28
12.1. Нормативно-правова база	28
12.2. Основна література	28
12.3. Додаткова література	29

Вступ

Планування та організація туристських маршрутів є однією із найголовніших навчальних дисциплін спеціалізації Менеджмент готельного, курортного та туристського сервісу, що формують знання та навички у майбутніх спеціалістів туристської галузі.

Довгий час ця дисципліна, що сформувалась ще у СРСР, розглядала особливості формування туристських маршрутів у дуже вузьких рамках, що обмежувалися лише маршрутами з активним способом пересування. Тим не менш, поняття туристський маршрут, під яким розуміється заздалегідь намічений або встановлений шлях проходження туристів у подорожі, не встановлює таких обмежень. У широкому сенсі туристський маршрут - це програма перебування туриста в подорожі, що включає відвідування певних пунктів і різних туристсько-екскурсійних, культурно-масових і фізкультурно-оздоровчих заходів, тобто маршрут, заздалегідь розроблений туристською організацією і підготовлений для прийому й обслуговування осіб, що придбали відповідну турпутівку.

Тим більше, що сучасний туристський ринок, який насичений великою кількістю турів комерційної спрямованості, що не передбачають активне пересування, вимагає підготовки високоякісних спеціалістів, які б мали глибокі знання не тільки із особливостей розробки різноманітних турів, а і практичні навички щодо просування та реалізації таких турів.

Враховуючи вищезазначені чинники, структура даної дисципліни побудована таким чином, що значна увага приділяється, як формуванню турів з активним способом пересування, так і турам, де туристам забезпечується гідне транспортне обслуговування протягом всього маршруту.

Мета дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів»: опанування практичними навичками планування та організації турів та туристських маршрутів. Предмет дисципліни - механізми та процеси розробки і реалізації турів та туристських маршрутів.

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Мета, предмет та місце дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів»

1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни - опанування практичними навичками планування та організації турів та туристських маршрутів. (згідно ОПП бакалавру варіативної компоненти МГКТС СВО ХНАМГ).

1.2. Предмет вивчення у дисципліні - механізми та процеси розробки і реалізації турів та туристських маршрутів. (згідно ОПП бакалавру варіативної компоненти МГКТС СВО ХНАМГ).

1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Вступ до фаху	
Організація туризму	Екскурсознавство
Технологія обслуговування в готелях та туркомплексах	Переддипломна практика
Основи менеджменту	Дипломне проектування

2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (модулю)

«Планування та організація туристських маршрутів»

3 кредити ECTS / 108 годин

Змістовий модуль 1.1. Загальні принципи організації туристських маршрутів (0,5 кредиту / 18 годин).

Тема 1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.

Тема 2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.

Тема 3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів. Інші види активного відпочинку.

Тема 4. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.

Змістовий модуль 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі (1 кредит / 36 годин).

Тема 5. Методичне і картографічне забезпечення маршруту. Топографія та орієнтування на місцевості.

Тема 6. Комплектування туристської групи. Кадрове забезпечення туристських походів

Тема 7. Матеріально-технічне забезпечення маршруту. Туристське спорядження.

Тема 8. Організація харчування в туристському поході.

Тема 9. Медичне забезпечення туристських подорожей.

Тема 10. Особливості проведення туристських походів за видами.

Тема 11. Безпека туристської подорожі.

Тема 12. Режим та розпорядок похідного дня.

Тема 13. Оформлення маршрутних документів.

Змістовий модуль 1.3. Організація комерційних туристських подорожей
(1,5 кредит / 54 години).

Тема 14. Основи туropolерейтингу.

Тема 15. Договірні відносини в туризмі.

Тема 16. Транспортне обслуговування туристів.

Тема 17. Особливості відносин з підприємствами розміщення.

Тема 18. Організація харчування під час туристських поїздок.

Тема 19. Екскурсійне обслуговування туристів.

Тема 20. Страхування в туризмі.

Тема 21. Візова підтримка та туристські формальності.

Тема 22. Туристська документація.

Тема 23. Особливості просування туристського продукту. Основні принципи співпраці туropolераторів і турагентів.

3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності	Функції діяльності у виробничій сфері
На основі системного аналізу з урахуванням потенціалу підприємств (організацій) та факторів зовнішнього середовища формулювати місію підприємства (організацій)	виробнича	планувальна
Розробляти стратегічні цілі функціонування організаційних систем готельного, курортного і туристського бізнесу в умовах конкуренції	виробнича	планувальна
На основі діагностики внутрішнього середовища організації та аналізу факторів зовнішнього середовища розробляти стратегічні альтернативи розвитку підсистем, забезпечувати на стадії планування високий рівень збалансованості її складових елементів	виробнича	планувальна
Розробляти стратегічні альтернативи розвитку підприємств готельного, курортного і туристського сервісу	виробнича	планувальна
Розробляти стратегічні плани різного рівня в організаціях готельного, курортного і туристського бізнесу в умовах конкуренції	виробнича	планувальна
На основі діагностики внутрішнього середовища організації та аналізу факторів зовнішнього середовища розробляти стратегічні альтернативи розвитку підсистем, забезпечувати на стадії планування високий рівень збалансованості її складових елементів	виробнича	планувальна
За результатами маркетингових досліджень і моніторингу конкурентів визначати стратегію конкурентної переваги основної конкурентної компетентності до підприємств готельного, курортного і туристського бізнесу	виробнича	планувальна

4. Рекомендована основна навчальна література

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. История туризма: Учебное пособие. Харьков: ХНАГХ, 2005. – 312 с.: ил.
2. Азар В.И., Туманов С.Ю. Экономика туристского рынка: Институт Международного туризма. – М: ИПК госслужбы, 1998. 216 с.
3. Александрова А.Ю. Международный туризм. – М., 2001. – 464 с.
4. Алешин В. М., Серебренников А. В. Туристская топография. - М.: Профиздат, 1985,. - 160 с. - (Мир туристских интересов).
5. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2001. – 320 с.
6. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. – Харьков: ХДАФК, 2003. – 192 с.
7. Ильина Е. Н. Туроперейтинг: организация деятельности: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 256 с.; ил.
8. Карманный справочник туриста. Автор-составитель Ю.А. Штюмер.. 2-е изд., с изм. и доп. - М.: Профиздат, 1982. - 224 с.
9. Маринин М. М. Туристские формальности и безопасность в туризме. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 144 с.: ил.
10. Кузнецов В., Клименко А., Рудяк Ю. Усе про облік та організацію туристичної діяльності. – 3-те вид., перероб і доп. – Х.: Фактор, 2006. – 278 с. (Серія «Усе про облік та організацію...»)
11. Писаревський І.М., Тонкошкур М.В. Планування та організація туристських маршрутів. - Харьков: ХНАГХ, 2009. – 312 с.: ил.
12. Попчиковский В.Ю. Организация и проведение туристских походов. М.: Профиздат, 1987. - 224 с.
13. Филиппова Л. П., Штюмер Ю.А. Планирование и организация туристских маршрутов. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1985. - 115 с.
14. Основы туристической деятельности: Учебник/Г.И. Зорин, Е.Н. Ильина и др. - М.: Советский спорт, 2000. - 224 с.

5. Анотація програми навчальної дисципліни

«Планування та організація туристських маршрутів»

Мета вивчення дисципліни полягає у опануванні практичними навичками планування та організації турів та туристських маршрутів. Предмет вивчення у дисципліні – це механізми та процеси розробки і реалізації турів та туристських маршрутів.

Назви змістових модулів: *Загальні принципи організації туристських маршрутів. Організація самодіяльної туристської подорожі. Організація комерційних туристських подорожей.*

«Planning and organization of tourists' roots»

The study purpose of the discipline «Planning and organization of tourists' roots» consists of the theoretical knowledge on the questions of planning and organization of tourists' roots and practical acquisition of abilities and skills to create new tours for tourists. The subjects of study of the discipline are system and process of planning and organization of tours in enterprise.

The discipline consists of three modules: The common principles of tourist's roots organization. Organization of sport tourist trips. Organization of commercial tours.

«Планирование и организация туристских маршрутов»

Цель изучения дисциплины «Планирование и организация туристских маршрутов» заключается в овладении практическими навыками планирования и организации туров и туристских маршрутов. Предмет изучения в дисциплине - это механизмы и процессы разработки и реализации туров и туристских маршрутов.

Названия содержательных модулей: *Общие принципы организации туристских маршрутов. Организация самодетельного туристского похода. Организация коммерческих туристских путешествий.*

© ХНАМГ, науково-методичний відділ, 1997-2009 рр.

РОЗДІЛ 2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, розробленої Науково-методичною комісією з менеджменту МОН України.

1. Структура навчальної дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів»

Таблиця 1 – Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних до ECTS – 3: у тому числі: модулів – 1; Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) – РГР	Шифр та назва напрямку: 0306 „Менеджмент і адміністрування”	Варіативна за вибором ВНЗ. Рік підготовки: 4. Семестр: 8.
Кількість годин: Усього – 108 годин; за змістовними модулями: ЗМ 1 – 18 годин; ЗМ 2 – 36 годин; ЗМ 3 – 54 годин.	Шифр та назва спеціальності: 6.030601 „Менеджмент” “Менеджмент організацій”	Лекцій: кількість годин – 15. Практичні (лабораторні): кількість годин – 30. Самостійна робота: кількість годин – 63.
Кількість тижнів викладання дисципліни: 15. Кількість годин за тиждень – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

Розподіл обсягу навчальної роботи студента видами навчальної роботи наведен в таблиці 2.

Таблиця 2 – Розподіл обсягу навчальної роботи студента видами навчальної роботи (за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Спеціальність, спеціалізація, (шифр, аббревіатура)	Всього кредит/ /годин	Семестр(и)	Години								Екзамен (семестр)	Залік (семестр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр. роб	КП/КР	РГР		
6.030601 «Менеджмент»	3/108	9	45	15	30	-	63			20	8	

Форма підсумкового контролю: екзамен

Загальна кількість кредитів до ECTS - 3 , дисципліна складається з трьох змістовних модулів, самостійної роботи студента та виконання РГР.

Кількість годин вивчення дисципліни за змістовними модулями:

Змістовий модуль 1.1. Загальні принципи організації туристських маршрутів (0,5 кредит / 18 годин). Змістовний модуль 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі (1 кредит / 36 годин). Змістовний модуль 1.3. Організація комерційних туристських подорожей (1,5 кредиту / 54 годин)

2. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Дисципліна «Планування та організація туристських маршрутів» є обов'язковою для підготовки бакалаврів зі галузі знань «Менеджмент та адміністрування» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» варіативної компоненти «Менеджмент готельного, курортного і туристського сервісу».

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни: з метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні до початку вивчення дисципліни опанувати знання і навички в галузі організації туризму, планування діяльності підприємств та економіки підприємств, основ теорії менеджменту та маркетингу управління персоналом та економіки праці.

У результаті інтегрованого підходу вивчення курсу (поєднання самостійної роботи студента з аудиторною роботою – на практичних заняттях та на лекціях) у студентів мають сформуватися наступні знання та навички.

Студенту необхідно **знати**:

- ✓ місце і роль планового туристського маршруту в системі спортивного туризму;
- ✓ класифікацію туристських маршрутів;
- ✓ відмінності та особливості спортивного туризму та організованих турів;
- ✓ основні вимоги до планування туристських маршрутів;
- ✓ маркування туристської траси;
- ✓ основи топографії;
- ✓ нормативно-правову базу планування та організації туристських маршрутів;
- ✓ види договорів між туроператорами та постачальниками турпослуг;
- ✓ особливості обслуговування на маршруті підприємствами харчування, засобами розміщення, транспортними підприємствами, екскурсійними бюро тощо;
- ✓ особливості співпраці туроператорів і турагентів при просуванні турпродукту;
- ✓ системи пошуку та бронювання турів.

Студент повин **вміти**:

- ✓ розробляти нові туристські маршрути на туристичному підприємстві;
- ✓ організовувати роботу з планування туристських маршрутів;
- ✓ вести необхідну туристську документацію;
- ✓ укладати договори з постачальниками послуг, партнерами

(туроператорами), транспортними організаціями тощо;

- ✓ розраховувати вартість туристського туру;
- ✓ забезпечувати безпеку туристів на турмаршрутах;
- ✓ вивчати попит населення і визначати контингент туристів;
- ✓ на основі потреб та побажань туристів знаходити потрібний тур;
- ✓ оформляти документи для отримання візи.

Дисципліна є заключною в циклі дисциплін підготовки бакалаврів, безпосередньо на неї спирається цикл дисциплін підготовки бакалаврів та магістрів спеціальності «Менеджмент організацій» спеціалізації «Менеджмент готельного, курортного та туристського сервісу».

3. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» складається з двох змістовних модулів:

- Змістовий модуль 1.1. Загальні принципи організації туристських маршрутів (0,5 кредит / 18 годин).
- Змістовний модуль 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі (1 кредит / 36 годин)
- Змістовний модуль 1.3. Організація комерційних туристських подорожей (1,5 кредиту / 54 годин)

Кожен зі змістовних модулів об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські, практичні і лабораторні заняття та самостійна робота у тому числі й виконання розрахунково-графічної роботи. Структура залікового кредиту дисципліни наведена у таблиці 3.

Детальніше зміст практичних занять та завдання до самостійної роботи, та виконання розрахунково-графічної роботи (РГР) викладено в методичних вказівках до проведення практичних занять та з організації самостійної роботи студентів з курсу «Планування та організація туристських маршрутів».

Таблиця 3 – Тематичний розподіл дисципліни за формами навчального процесу у годинах

Тема	Кількість годин			
	лекції	практичні (лабораторні заняття)	РГР	самостійна робота
1	2	3	4	5
ЗМ 1.1. Загальні принципи організації туристських маршрутів				
Тема 1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.	1			2
Тема 2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.	1			4
Тема 3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів. Інші види активного відпочинку.	1			4
Тема 4. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.	1			4
Разом годин за ЗМ 1.1	4			14
ЗМ 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі				
Тема 5. Методичне і картографічне забезпечення маршруту. Топографія та орієнтування на місцевості.		2	4	
Тема 6. Комплектування туристської групи. Кадрове забезпечення туристських походів	1		2	
Тема 7. Матеріально-технічне забезпечення маршруту. Туристське спорядження.	1		2	
Тема 8. Організація харчування в туристському поході.			2	2
Тема 9. Медичне забезпечення туристських подорожей.			2	2
Тема 10. Особливості проведення туристських походів за видами.	2		2	2
Тема 11. Безпека туристської подорожі.	1		2	
Тема 12. Режим та розпорядок похідного дня.	1		2	
Тема 13. Оформлення маршрутних документів.		2	2	
Разом годин за ЗМ 1.2	6	4	20	6
ЗМ 1.3. Організація комерційних туристських подорожей				
Тема 14. Основи туropolерейтингу.	1	1		3
Тема 15. Договірні відносини в туризмі.	1	1		2

Продовження табл. 3.

1	2	3	4	5
Тема 16. Транспортне обслуговування туристів.		4		2
Тема 17. Особливості відносин з підприємствами розміщення.	1			4
Тема 18. Організація харчування під час туристських поїздок.	1			4
Тема 19. Екскурсійне обслуговування туристів.	1			2
Тема 20. Страхування в туризмі.		2		2
Тема 21. Візова підтримка та туристські формальності.		2		2
Тема 22. Туристська документація.		2		2
Тема 23. Особливості просування туристського продукту. Основні принципи співпраці туроператорів і турагентів.		14		
Разом годин за ЗМ 1.3	5	26	0	22
Всього годин за модулем «Планування та організація туристських маршрутів»	15	30	20	43

4. Зміст навчальної дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» за змістовними модулями та темами

Змістовий модуль 1.1. Загальні принципи організації туристських маршрутів (0,5 кредит / 18 годин).

Тема 1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.

Поняття туристського маршруту. Види та особливості. Соціальний характер туристських маршрутів

Тема 2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.

Забезпечення якості обслуговування. Підтримання стабільності маршрутів. Оптимальне завантаження матеріальної бази. Рентабельність туристських маршрутів. Диверсифікація туристських маршрутів. Розвиток перспективних видів маршрутів. Забезпечення вимог до безпеки туристів. Охорона навколишнього середовища. Логічність маршруту.

Тема 3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів. Інші види активного відпочинку.

Категорійні та некатегорійні походи. Види спортивного туризму. Вимоги до спортивних категорійних маршрутів. Вимоги до отримання спортивних розрядів за участь у категорійних туристських походах. Гірськолижні тури. Види гірськолижних трас. Екстремальні види активного відпочинку.

Тема 4. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.

Особливості розробки туристських маршрутів. Типи туристських маршрутів. Основні етапи розробки спортивно-оздоровчих маршрутів. Основні

критерії вибору району подорожі для некатегорійних маршрутів. Схеми побудови туристських маршрутів. Методика розробки маршруту спортивного походу. Дії з розробки маршруту рекреаційного і спортивного походів. Особливості розробки комерційних туристських маршрутів.

Змістовий модуль 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі (1 кредит / 36 годин).

Тема 5. Методичне і картографічне забезпечення маршруту. Топографія та орієнтування на місцевості.

Картографічне забезпечення маршруту: інформаційність і насиченість карт і схем для маршрутів різного виду відпочинку. Побудова схеми маршруту за допомогою карти та курвіметру, заповнення технологічної карти маршруту. Сутність туристського орієнтування. Основні елементи топографії для читання карти. Варіанти орієнтування на місцевості. Маркування туристських трас. Роль, місце і функції маркіровки в туризмі. Види марок.

Тема 6. Комплектування туристської групи. Кадрове забезпечення туристських походів

Вимоги до учасників туристських спортивних походів. Розподіл обов'язків в туристських групах на маршруті. Сучасна система підготовки кадрів для туристської індустрії. Соціально-психологічні аспекти проведення походів. Формальний, неформальний та ситуаційний лідер. Естетичне та екологічне виховання в поході.

Тема 7. Матеріально-технічне забезпечення маршруту. Туристське спорядження

Вибір спеціального особового та групового туристського спорядження за видами маршруту, малоцінного інвентарю, для оснащення туристів в поході. Огляд сучасних видів туристського спорядження. Комплектування ремнабору та медичне забезпечення маршруту.

Тема 8. Організація харчування в туристському поході.

Розрахунок продуктів харчування та поживної цінності. Приблизний набір продуктів харчування в поході. Пакування та транспортування харчів. Режим харчування в поході. Приготування їжі в умовах походу.

Заявки і договори з базами постачання, фермерськими і колективними господарствами, пунктами харчування.

Тема 9. Медичне забезпечення туристських подорожей.

Склад медичної аптечки. Перша медична допомога в поході. Правила особистої гігієни.

Тема 10. Особливості проведення туристських походів за видами.

Пішохідний та лижний туризм. Особливості пішохідних походів у різних кліматичних зонах. Види переправ через водні перешкоди. Особливості лижних походів. Організація руху в безлісовій, лісовій та гірсько-лісовій зонах. Спуски і підйоми. Рух в лавинонебезпечній зоні.

Гірський туризм, альпінізм, спелеотуризм. Рух по скальному та сніговому схилах, льодовику. Проходження перевалів. Види страховки. Вплив високогір'я на організм людини. Специфічні умови перебування людини під землею. Походження та пошук карстових порожнин.

Водний та вітрильний туризм. Природні та штучні перешкоди, особливості їх подолання.

Велосипедний та автомототуризм. Особливості велосипедів різних типів. Мотоцикл та його туристські можливості. Поведінка пасажира під час їзди. Особливості підготовки до автомотоподорожей. Правила дорожнього руху. Кінний туризм. Основи їзди верхи та в екіпажах. Догляд за кіньми під час походу.

Тема 11. Безпека туристської подорожі.

Основні чинники безпечності маршруту. Роль керівника туристської групи в забезпеченні безпеки на маршруті. Основні небезпеки, що пов'язані із специфікою конкретного виду туризму. Об'єктивні та суб'єктивні випадки травматизму. Профілактика нещасних випадків. Система виживання в екстремальних умовах.

Тема 12. Режим та розпорядок похідного дня.

Режими харчування в залежності від виду туризму, сезону походу. Особливості організації привалів, їх види, тривалість. Особливості організації нічних стоянок.

Тема 13. Оформлення маршрутних документів.

Основні документи: технологічна карта, графік завантаження, паспорт траси походу, інформаційний листок, опис маршруту, графік руху по маршруту, карта-схема маршруту, опис технологічних особливостей туру; особливості заповнення.

Оформлення звіту про проходження туристського маршруту. Вимоги до звіту. Заповнення звіту. Присвоєння спортивних розрядів та звань. Майстер спорту України. Кандидат у майстри спорту, I, II, III розряди, I, II, III юнацькі розряди.

Змістовий модуль 1.3. Організація комерційних туристських подорожей
(1,5 кредити / 54 години).

Тема 14. Основи туropolерейтингу.

Визначення туropolератору та турагентства. Класифікація туropolераторів. Інші суб'єкти туристського ринку. Законодавство в сфері туризму. Закон України «Про туризм». Закон України «Про внесення змін в Закон України Про туризм». Ліцензійні умови провадження туropolераторської та турагентської діяльності. Поняття про тур та туристський продукт. Особливості отримання ліцензії на здійснення туropolераторської та турагентської діяльності.

Тема 15. Договірні відносини в туризмі.

Укладення договорів для організації турмаршрутів. Договірні відносини в туropolерейтингу. Договір з туристом, партнерами (туropolераторами), транспортними організаціями, з постачальниками послуг: договір з готельним підприємством, організація харчування в турі. Договір з авіакомпанією (квота місць, агентська угода, чартер). Договір із залізницею та автотранспортною компанією. Договір з екскурсійною фірмою, з музеєм. Договір між туropolераторами. Договори з постачальниками послуг рецептивного туropolератора. Договір між ініціативним і рецептивним туropolераторами.

Агентська угода. Договір з туристом. Права та обов'язки туриста. Права та обов'язки турфірми.

Тема 16. Транспортне обслуговування туристів.

Поняття чартерну. Поняття квоти місць. Регулярні авіап перевезення. Авіакомпанії low-cost. Залізничні пасажирські перевезення. Залізничні круїзи. Водні маршрути, морські, річкові та комбіновані круїзи. Особливості використання автотранспорту при формуванні туристських маршрутів.

Тема 17. Особливості відносин з підприємствами розміщення.

Види підприємств розміщення. Поняття жорсткої та м'якої квоти місць. Особливості ціноутворення при договорах на квоту місць. Поняття поточного бронювання. Відповідальність туроператорів та закладів розміщення.

Тема 18. Організація харчування під час туристських поїздок.

Види харчування на підприємствах розміщення. ВВ, НВ, FB, AI, UAI. Поняття «шведський стіл», «континентальний завтрак», «a-la-carte» тощо.

Тема 19. Екскурсійне обслуговування туристів.

Класифікація екскурсій. Оглядові та тематичні екскурсії. Поняття «портфель екскурсовода». Особливості екскурсійного обслуговування під час культурно-пізнавальних турів.

Тема 20. Страхування в туризмі.

Негативні тенденції, що визначають необхідність страхування. Обов'язкове страхування виїжджаючих за кордон. Особливості формування вартості страхового полісу. Поняття франшизи, програми страхування. Поняття страхового випадку. Інші види страхування туристів: страхування багажу туристів, страхування ризику ануляції подорожі, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів або «зелена карта», страхування від депортації. Форми туристського страхового обслуговування: компенсаційне й сервісне

Тема 21. Візова підтримка та туристські формальності.

Поняття і зміст туристських формальностей. Паспортні, візові, митні, санітарно-епідеміологічні, валютні, страхові формальності. Види віз. Особливості отримання віз. Отримання Шенгенської візи: особливості оформлення документів.

Тема 22. Туристська документація.

Поняття туристський ваучер і туристська путівка. Документи, що входять до пакету при продажі пакетних турів: ваучер, медична страховка, авіаквитки, інформаційний листок.

Тема 23. Основні принципи співпраці туроператорів і турагентів. Особливості просування туристського продукту.

Принципи взаємодії туроператорів і турагентів. Поняття франчайзингу в туризмі. Особливості пошуку та бронювання турів. Роль інформаційних технологій в реалізації турпродукту. Рекламна діяльність, як складова туроперейтингу. Нерекламні методи просування турмаршрутів. Туристська виставка як засіб просування турпродукту.

5. Плани лекцій

Лекція 1. Загальні принципи організації туристських маршрутів

Тема 1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.

Поняття туристського маршруту. Види та особливості. Соціальний характер туристських маршрутів

Тема 2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.

Забезпечення якості обслуговування. Підтримання стабільності маршрутів. Оптимальне завантаження матеріальної бази. Рентабельність туристських маршрутів. Диверсифікація туристських маршрутів. Розвиток перспективних видів маршрутів. Забезпечення вимог до безпеки туристів. Охорона навколишнього середовища. Логічність маршруту.

Лекція 2. Планування та етапи розробки туристського маршруту

Тема 3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів. Інші види активного відпочинку.

Категорійні та некатегорійні походи. Види спортивного туризму. Вимоги до спортивних категорійних маршрутів. Вимоги до отримання спортивних розрядів за участь у категорійних туристських походах. Гірськолижні тури. Види гірськолижних трас. Екстремальні види активного відпочинку.

Тема 4. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.

Особливості розробки туристських маршрутів. Типи туристських маршрутів. Основні етапи розробки спортивно-оздоровчих маршрутів. Основні критерії вибору району подорожі для некатегорійних маршрутів. Схеми побудови туристських маршрутів. Методика розробки маршруту спортивного походу. Дії з розробки маршруту рекреаційного і спортивного походів. Особливості розробки комерційних туристських маршрутів.

Лекція 3. Підготовка до туристських спортивних походів

Тема 6. Комплектування туристської групи. Кадрове забезпечення туристських походів

Вимоги до учасників туристських спортивних походів. Розподіл обов'язків в туристських групах на маршруті. Сучасна система підготовки кадрів для туристської індустрії. Соціально-психологічні аспекти проведення походів. Формальний, неформальний та ситуаційний лідер. Естетичне та екологічне виховання в поході.

Тема 7. Матеріально-технічне забезпечення маршруту. Туристське спорядження.

Вибір спеціального особового та групового туристського спорядження за видами маршруту, малоцінного інвентарю, для оснащення туристів в поході. Огляд сучасних видів туристського спорядження. Комплектування ремнабору та медичне забезпечення маршруту.

Лекція 4. Особливості проведення туристських походів

Тема 10. Особливості проведення туристських походів за видами.

Пішохідний та лижний туризм. Особливості пішохідних походів у різних кліматичних зонах. Види переправ через водні перешкоди. Особливості лижних походів. Організація руху в безлісовій, лісовій та гірсько-лісовій зонах. Спуски

і підйоми. Рух в лавинонебезпечній зоні. Гірський туризм, альпінізм, спелеотуризм. Рух по скальному та сніговому схилах, льодовику. Проходження перевалів. Види страховки. Вплив високогір'я на організм людини. Специфічні умови перебування людини під землею. Походження та пошук карстових порожнин. Водний та вітрильний туризм. Природні та штучні перешкоди, особливості їх подолання. Велосипедний та автомототуризм. Особливості велосипедів різних типів. Мотоцикл та його туристські можливості. Поведінка пасажирів під час їзди. Особливості підготовки до автомотоподорожей. Правила дорожнього руху. Кінний туризм. Основи їзди верхи та в екіпажах. Догляд за кіньми під час походу.

Лекція 5. Безпека туристської подорожі

Тема 11. Безпека туристської подорожі.

Основні чинники безпечності маршруту. Роль керівника туристської групи в забезпеченні безпеки на маршруті. Основні небезпеки, що пов'язані із специфікою конкретного виду туризму. Об'єктивні та суб'єктивні випадки травматизму. Профілактика нещасних випадків. Система виживання в екстремальних умовах.

Тема 12. Режим та розпорядок похідного дня.

Режими харчування в залежності від виду туризму, сезону походу. Особливості організації привалів, їх види, тривалість. Особливості організації нічних стоянок.

Лекція 6. Основи туropolерейтингу. Договірні відносини в туризмі

Тема 14. Основи туropolерейтингу.

Визначення туropolератора та турагентства. Класифікація туropolераторів. Інші суб'єкти туристського ринку. Законодавство в сфері туризму. Закон України «Про туризм». Закон України «Про внесення змін в Закон України Про туризм». Ліцензійні умови провадження туropolераторської та турагентської діяльності. Поняття про тур та туристський продукт. Особливості отримання ліцензії на здійснення туropolераторської та турагентської діяльності.

Тема 15. Договірні відносини в туризмі.

Укладення договорів для організації турмаршрутів. Договірні відносини в туropolерейтингу. Договір з туристом, партнерами (туropolераторами), транспортними організаціями, з постачальниками послуг: договір з готельним підприємством, організація харчування в турі. Договір з авіакомпанією (квота місць, агентська угода, чартер). Договір із залізницею та автотранспортною компанією. Договір з екскурсійною фірмою, з музеєм. Договір між туropolераторами. Договори з постачальниками послуг рецептивного туropolератора. Договір між ініціативним і рецептивним туropolераторами. Агентська угода. Договір з туристом. Права та обов'язки туриста. Права та обов'язки турфірми.

Лекція 7. Особливості відносин туropolераторів з постачальниками туристських послуг

Тема 17. Особливості відносин з підприємствами розміщення.

Види підприємств розміщення. Поняття жорсткої та м'якої квоти місць. Особливості ціноутворення при договорах на квоту місць. Поняття поточного бронювання. Відповідальність туроператорів та закладів розміщення.

Тема 18. Організація харчування під час туристських поїздок.

Види харчування на підприємствах розміщення. BV, HB, FB, AI, UAI. Поняття «шведський стіл», «континентальний завтрак», «a-la-carte» тощо.

Лекція 8. Екскурсійне обслуговування туристів

Тема 19. Екскурсійне обслуговування туристів.

Класифікація екскурсій. Оглядові та тематичні екскурсії. Поняття «портфель екскурсовода». Особливості екскурсійного обслуговування під час культурно-пізнавальних турів.

6. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять

Семінарське заняття — форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання розрахунково-графічної роботи.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення. Практичне заняття — форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів управлінської діяльності, а саме пошук напрямів покращення діяльності підприємства – бази практики. У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, аналізують ситуаційні вправи (кейси). Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи. Розгорнутий план проведення практичних (семінарських) занять з основними питаннями для обговорення на семінарі та форми завдань наведено у методичних вказівках до проведення практичних (семінарських) занять та організації самостійної роботи. Далі наводиться скорочений план семінарських (практичних) та лабораторних занять. (таблиця 4)

Таблиця 4 – Опис змісту практичних та лабораторних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань) Практичні та лабораторні заняття	Кіль- кість годин
1	2	3
Модуль 1 „Планування та організація туристських маршрутів” (3 кредити / 108 години)		
Змістовний модуль 1.2. Організація самодіяльної туристської подорожі (1 кредит / 36 годин)		
Тема 5. Методичне і картографічне забезпечення маршруту. Топографія та орієнтування на місцевості.	Практичне заняття <u>Мета:</u> знайомство студентів з топографічними картами і основними умовними позначеннями. Навчитися за допомогою курвіметра виміряти відстані на топографічних картах. Систематизувати і навчитися знаходити на карті певні топографічні умовні знаки	2
Тема 13. Оформлення маршрутних документів.	Практичне заняття <u>Мета:</u> навчитися заповнювати документи, що супроводжують розробку спортивних туристських маршрутів. Ознайомитись з переліком документів, що необхідно заповнити при організації спортивних туристських походів. На основі представлених викладачем заздалегідь розроблених маршрутів заповнити технологічну карту маршруту, паспорт траси, інформаційний листок	2
Змістовний модуль 1.3. Організація комерційних туристських подорожей (1,5 кредиту / 54 годин)		
Тема 14. Основи туроперейтингу.	Практичне заняття <u>Мета:</u> отримати навички щодо оформлення документів, необхідних для отримання ліцензії на здійснення туристської (туроператорської та турагентської) діяльності. На сайті Державної служби туризму і курортів України знайти перелік документів, необхідних для отримання ліцензії. Заповнити бланк заявки на отримання ліцензії	1
Тема 15. Договірні відносини в туризмі.	Практичне заняття <u>Мета:</u> знайомство з окремими видами спортивного туризму. Зробити порівняльну характеристику різних типів договорів між туроператором і турагентом. Скласти порівняльну таблицю з позначенням переваг, недоліків та особливостей кожного типу договору	1
Тема 16. Транспортне обслуговування туристів.	Лабораторне заняття <u>Мета:</u> отримати навички бронювання залізничних та авіаквитків. За допомогою системи Інтернет, на сайті Укрзалізниці навчитися знаходити потрібні залізничні квитки та бронювати їх. Вивчити основні кодування, що використовуються в авіаквитках. Опанувати основи роботи в системі Галілео (Амадеус)	4

1	2	3
Тема 20. Страхування в туризмі.	Практичне заняття <u>Мета:</u> отримати практичні навички щодо розрахунку вартості страхового полісу для виїзду за кордон Розрахувати вартість страхового полісу для виїзду за кордон в залежності від країни перебування, тривалості поїздки, програми страхування та суми страхового покриття.	2
Тема 21. Візова підтримка та туристські формальності.	Практичне заняття <u>Мета:</u> отримати практичні навички щодо підбору документів, необхідних для отримання Шенгенської візи Згідно із завданням викладача (щодо країни Шенгенської угоди) за допомогою мережі Інтернет знайти всю необхідну інформацію для отримання візи. Визначити перелік документів, необхідний для подачі в Посольство (Консульство). Заповнити анкету посольства для отримання візи	2
Тема 22. Туристська документація.	Практичне заняття <u>Мета:</u> отримати практичні навички заповнення основної туристської документації Заповнити договір на туристське обслуговування. Заповнити страховий поліс. Заповнити ваучер. Заповнити статистичну форму 1-ТУР (квартальну і щорічну)	2
Тема 23. Особливості просування туристського продукту. Основні принципи співпраці туроператорів і турагентів.	Лабораторне заняття <u>Мета:</u> отримати практичні навички щодо пошуку, підбору та бронювання турів згідно вимогам туристів на сайтах різних туроператорів 1. Вивчення особливостей роботи сайтів туроператорів спеціалізованого ринку (що спеціалізуються на організації екскурсійно-пізнавальних турів в Європу): Аккорд-тур, Артекс 94, Альянс, Бумеранг, Давай відпочивай, Інкомартур 93, Міст-тур, Наталі-Вояж, Сага, Престиж-тур, Феєрія. Визначення структури сайтів, доступності інформації, легкості роботи. 2. Пошук на визначених сайтах, згідно із завданням викладача, схожих турів, визначення найбільш цікавого за певними показниками туру за рахунок порівняльного аналізу. Проведення ролевої гри щодо просування обраного туру 3. Робота с сайтами провідних туроператорів масового ринку: Анекс-тур, Ідріска тур, Карья тур, Корал тревел, Пегас туристик, Проланд, Тезтур, Туртес. Визначення розкладу авіаперельотів по кожному із туроператорів. Визначення рейсів, що експлуатуються декількома туроператорами, складання загального розкладу авіарейсів по напрямках.	14

1	2	3
	<p>4. Визначення переліку готелів, з якими працюють туроператори масового ринку. Складання загальної повної таблиці всіх готелів певного регіону з позначкою знаком «+» готелів, з якими співпрацює конкретний туроператор.</p> <p>5. Формування об'єктивної оцінки про якість обслуговування та спектр послуг, що надаються готелями, що були визначені в таблиці. Пошук рейтингів та відкликів здійснюється на сайтах туроператорів, а також на сайтах «отзыв.ру», «турправда» тощо.</p> <p>6. Пошук турів згідно із завданням на сайтах туроператорів масового ринку. Порівняння цін на однакові готелі та визначення кращих умов (кращого співвідношення вильоту та прильоту) перельоту.</p> <p>7. Бронювання турів (заповнення інформації про туристів у системах пошуку та бронювання туроператорів).</p> <p>8. Знайомство з сайтами та системами пошуку та бронювання турів деяких інших спеціалізованих туроператорів: Альф, Балкан тревел, Карасан, Оазис, Сієста тощо.</p> <p>9. Знайомство з сайтами туроператорів внутрішнього ринку: Дана, Кандагар, Клуб мандрівників, Крим-Вояж, Ласпі, Реді Рест, Тур-Етно, Фортуна, Чорномор тощо.</p> <p>Визначення вітчизняної бази розміщення</p>	

7. Розрахунково-графічна робота

Розрахунково-графічна робота (далі РГР) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних управлінських ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та збором інформації за окремим видом туристського маршруту.

РГР з дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» видається студенту викладачем на початку вивчення курсу. РГР виконується студентом самостійно. Студент має надати РГР для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше останнього заняття з дисципліни. Оцінка за виконання РГР враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Довгий час навчальна дисципліна «Планування та організація туристських маршрутів», що сформувалась ще у СРСР, розглядала особливості формування туристських маршрутів у дуже вузьких рамках, що обмежувалися лише маршрутами з активним способом пересування. Тим не менш, поняття туристський маршрут, під яким розуміється заздалегідь намічений або встановлений шлях проходження туристів у подорожі, не встановлює таких обмежень. У широкому сенсі туристський маршрут - це програма перебування туриста в подорожі, що включає відвідування певних пунктів і різних

туристсько-екскурсійних, культурно-масових і фізкультурно-оздоровчих заходів, тобто маршрут, заздалегідь розроблений туристською організацією і підготовлений для прийому й обслуговування осіб, що придбали відповідну турпутівку.

Тим більше, що сучасний туристський ринок, який насичений великою кількістю турів комерційної спрямованості, що не передбачають активне пересування, вимагає підготовки високоякісних спеціалістів, які б мали глибокі знання не тільки із особливостей розробки різноманітних турів, а і практичні навички щодо просування та реалізації таких турів. Враховуючи вищеназвані чинники, студентам буде запропоновано написання розрахунково-графічної роботи за вибором:

- розробка туристського маршруту з активним способом пересування (такі маршрути можуть бути категорійними - відповідати певній категорії складності і надавати її учасникам право на отримання спортивних розрядів, і некатегорійними, тобто нести в собі, перш за все, рекреаційно-оздоровчий характер);

- аналіз та деталізація комерційних екскурсійно-пізнавальних маршрутів.

Особливою цінністю є те, що в першому випадку у студентів формуються туроператорські навички, а в другому – турагентські.

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи. Основна частина має бути відповідно до вимог, викладених в методичних вказівках до написання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів». Тематика розрахунково-графічної роботи наведена в методичних вказівках до написання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів». Варіант виконання приймається за номером в списку журналу групи.

8. Самостійна робота студента

Для опанування матеріалу дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» окрім лекційних, практичних (семінарських) занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Самостійна робота з дисципліни складає 63 години та включає наступні форми:

- опрацювання лекційного та додаткового навчального матеріалу для підготовки до практичних занять, проміжного та підсумкового контролю (43 години);

- виконання РГР (20 годин).

Оформлення та зміст самостійної роботи детально викладено в Методичні вказівки з дидактичними матеріалами до організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів».

Самостійна робота з дисципліни передбачає опрацювання студентом тем, наведених в таблиці 5. Наведена література в таблиці О – основна, Д – додаткова.

Таблиця 5 – Основні теми та питання для самостійної роботи студента

Тема для самостійного опрацювання	Кількість годин	Література
Тема 1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.	2	О. 6, 12 Д. 12, 14
Тема 2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.	4	О. 5, 6, 12 Д. 14,15, 19
Тема 3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів. Інші види активного відпочинку.	4	О. 1, 8, 12 Д. 12, 14,22
Тема 4. Планування туристського маршруту. Етапи розробки туристських маршрутів.	4	О. 6, 8, 12 Д. 8, 12, 14
Тема 8. Організація харчування в туристському поході.	2	О. 12, 13,14 Д. 16, 17,22
Тема 9. Медичне забезпечення туристських подорожей.	2	О.12, 13, 14 Д. 1, 9, 16
Тема 10. Особливості проведення туристських походів за видами.	2	О. 6, 12, 13 Д. 3, 5, 8
Тема 14. Основи туropolерейтингу.	3	О. 5,7,12,16 Д. 22, 23
Тема 15. Договірні відносини в туризмі.	2	О. 7, 12, 16 Д. 11, 23
Тема 16. Транспортне обслуговування туристів.	2	О. 3,5,7,12 Д. 3, 22
Тема 17. Особливості відносин з підприємствами розміщення.	4	О. 7, 12, 16 Д. 2, 4
Тема 18. Організація харчування під час туристських поїздок.	4	О. 7, 12, 16 Д. 12, 17
Тема 19. Екскурсійне обслуговування туристів.	2	О. 5, 7, 12 Д. 12, 22
Тема 20. Страхування в туризмі.	2	О. 7, 12 Д. 9, 16
Тема 21. Візова підтримка та туристські формальності.	2	О. 5, 7, 12 Д. 4
Тема 22. Туристська документація.	2	О. 5,7,12,16 Д. 8, 14, 20

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять,

консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- індивідуальних консультацій (запитання — відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
- групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).
- індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:
  - індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);
  - групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, матеріалів кейсу, які потребують колективного обговорення).
- індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:
  - індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;
  - підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі;
  - підготовки рефератів для виступу на науковій конференції.

10. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції та міні-лекції та на практичних заняттях - робота в малих групах; семінари-дискусії; кейс-метод та презентації роботи.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними вище темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома — трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного

матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, що спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 — 6 чоловік та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у таблиці 6.

Таблиця 6 – Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 5. Методичне і картографічне забезпечення маршруту. Топографія та орієнтування на місцевості.	Робота в малих групах – знайомство студентів з топографічними картами і основними умовними позначеннями.
Тема 6. Комплектування туристської групи.	Проблемна лекція «Розподіл обов'язків у поході»
Тема 14. Основи туropolерейтингу	Робота в малих групах - отримати навички щодо оформлення документів, необхідних для отримання ліцензії на здійснення туристської (туropolераторської та турагентської) діяльності
Тема 15. Договірні відносини в туризмі.	Проблемна лекція «Договірні відносини між туropolераторами і турагентами, розмір комісійної винагороди»
Тема 23. Особливості просування туристського продукту. Основні принципи співпраці туropolераторів і турагентів.	Робота в малих групах – рольові ігри щодо підбору турів

На практичних (лабораторних) заняттях використовується:

Презентації — виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при

використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів в процесі практичних (семінарських) занять.
2. Оцінювання виконання РГР.
3. Оцінювання самостійної роботи (домашніх завдань) студента
4. Оцінювання проміжного контролю.
5. Оцінювання підсумкового контролю (іспит).

Оцінювання РГР. Виконане РГР з урахуванням усіх вимог, теоретичне питання розкрито повністю – 10 балів. Виконане РГР з урахуванням усіх вимог, теоретичне питання розкрито повністю, але в роботі присутні незначні помилки – 17-19 балів. РГР виконане, але зміст роботи не відповідає заданої теми – 10 балів. РГР виконане без карти чи схеми маршруту – 15 балів, Несвоєчасно захищена РГР з урахуванням усіх вимог оцінюється в 10 балів.

Таким чином, загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних (лабораторних) занять, виконання РГР та результатів проміжного контролю. Розподіл балів за форми робіт наведено в таблиці 7.

Таблиця 7 – Розподіл балів за видами робіт з модулю «Планування та організація туристських маршрутів»

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
ЗМ 1.1. Проміжний контроль	10
ЗМ 1.2. Проміжний контроль	15
ЗМ 1.2. Проміжний контроль	15
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
РГР	20
Екзамен	40
Всього за модулем 1	100 %

Набрані бали з дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку.

12. Інформаційно-методичне забезпечення

12.1. Нормативно-правова база

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95 – ВР в редакції Закону України від 18.11.2003 р. № 1282.
2. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. № 1023-XII
3. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96- ВР.
4. Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996 р. № 270/96 – ВР.
5. Закон України «Про аварійно-рятувальні служби» від 14.12.1999 р. № 1281-XIV.
6. Цивільний кодекс України.
7. Господарський кодекс України.
8. ГОСТ 17.4.2.01 – 81 Охрана природы. Почвы. Номенклатура показателей санитарного состояния.
9. ГОСТ 25478 – 91 Техническое состояние автотранспортных средств.
10. ГОСТ 28681.0 – 90 Стандартизация в сфере туристско-экскурсионного обслуживания. Основные положения.
11. ГОСТ 28681.0-95 Общие положения. - Межгосударственный стандарт I. (МГС).
12. ГОСТ 28681.1-95 Проектирование туристских услуг. - МГС.
13. ГОСТ 28681.2-95 Туристские услуги. Общие требования. - МГС.
14. ГОСТ 28681.3-95 Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов. - МГС.
15. ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги.
16. ДСТУ 4269:2003. Класифікація готелів.
17. ДСТУ 3862-99. Ресторанне господарство. Терміни та визначення.
18. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація.

12.2. Основна література:

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. История туризма: Учебное пособие. Харьков: ХНАГХ, 2005. – 312 с.: ил.
2. Азар В.И., Туманов С.Ю. Экономика туристского рынка: Институт Международного туризма. – М: ИПК госслужбы, 1998. 216 с.
3. Александрова А.Ю. Международный туризм. – М., 2001. – 464 с.
4. Алешин В. М., Серебренников А. В. Туристская топография. - М.: Профиздат, 1985,. - 160 с. - (Мир туристских интересов).
5. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2001. – 320 с.
6. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. – Харьков: ХДАФК, 2003. – 192 с.

7. Ильина Е. Н. Туроперейтинг: организация деятельности: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 256 с.; ил.
8. Карманный справочник туриста. Автор-составитель Ю.А. Штюрмер.. 2-е изд., с изм. и доп. - М.: Профиздат, 1982. - 224 с.
9. Козырева Т. Л. Учет издержек в туризме. Учебное пособие. М.: Финансы и статистика, 2001. - 224 с.
10. Маринин М. М. Туристские формальности и безопасность в туризме. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 144 с.: ил.
11. Кузнецов В., Клименко А., Рудяк Ю. Усе про облік та організацію туристичної діяльності. - 3-те вид., перероб і доп. - Х.: Фактор, 2006. - 278 с. (Серія «усе про облік та організацію...»)
12. Писаревський І.М., Тонкошкур М.В. Планування та організація туристських маршрутів. - Харьков: ХНАГХ, 2009. - 312 с.: ил.
13. Попчиковский В.Ю. Организация и проведение туристских походов. М.: Профиздат, 1987. - 224 с.
14. Филиппова Л. П., Штюрмер Ю.А. Планирование и организация туристских маршрутов. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1985. - 115 с.
15. Штюрмер Ю.А. Маркировка туристских маршрутов. Методические рекомендации. 2-е изд. с приложением на 6 л. - М.: ЦРИБ «Турист», 1986. - 67 с.
16. Основы туристической деятельности: Учебник/Г.И. Зорин, Е.Н. Ильина и др. - М.: Советский спорт, 2000. - 224 с.

12.3. Додаткова література:

1. Анишина В. Н., Купляннина Л. И. Совершенствование физкультурно-оздоровительной работы на турбазах, принимающих родителей с детьми. Методические рекомендации. - М.: ЦРИБ «Турист», 1985. - 130 с.
2. Барановский М. И. Комплексы отдыха и туризма. К.: «Будівельник», 1985. - 104 с., ил., 4л., ил. - Библиогр.:с. 104.
3. Велосипедный туризм / сост. А. А. Булгаков. - М.: Ключ, 1998. - 624 с.: ил.
4. Дурович А. П. Маркетинг в туризме: Учебное пособие. - 2-е изд., перераб. и доп. - Мн.: Новое знание, 2001. - 496 с.
5. Ильин А. А. Первые действия в экстремальной ситуации. - М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. - 384 с.
6. Качанов В. С. Система управления качеством туристско-эксплуатационного обслуживания. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1988. - 91 с.
7. Кириллов А. Т., Волкова Л. А. Маркетинг в туризме. - СПб.: - Издательство Санкт-Петербургский университет, 1996. - 184 с.
8. Кодыш Э. М. Соревнования туристов: Пішохідний туризм. - М.: Физкультура и спорт, 1990. - 175 с.
9. Коструб А. А. Медицинский справочник туриста. - М.: Профиздат, 1986. - 240 с.
10. Малышева Г. М., Калитина Р. М., Косик О. А. Оборудование туристско-экскурсионных учреждений инвентарем для физкультурно-

оздоровительного обслуживания. Методические рекомендации. - М.: ЦРИБ «Турист», 1988, - 88 с.

11. Соболева Е. А., Соболев И.И. Финансово – экономический анализ деятельности турфирмы. М.: Финансы и статистика, 2002. - 128 с.

12. Спутник туриста. Изд. 3, переизд. и доп. - М.: Физкультура и спорт, 1969. - 496 с.

13. Страшков В. Г. Наглядная агитация и художественно-декоративное оформление туристских учреждений. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1984. - 107 с.

14. Федотов Ю.Н., Востоков И.Е. Спортивно-оздоровительный туризм: ученик/ под общ. Ред. Федотова.- М.: Светский спорт, 2002. – 364с.: ил.

15. Чижова В. П., Добров А. В., Захлебный А. И. Учебные тропы природы. - М.: ВО «Агропромиздат», 1989. - 159 с.

16. Шальков Ю. Л. Здоровье туриста. - М.: Физкультура и спорт, 1987. - 144 с.: ил. - (Туризм для всех).

17. Шимановский В. Ф., Ганопольский В. И., Лукоянов П. И. Питание в туристском путешествии. - М.: Профиздат, 1986. - 176 с. - (Мир туристских интересов).

18. Штюмер Ю.А. Методы управления туристскими группами на плановых маршрутах. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1979. - 99 с.

19. Штюмер Ю.А. Обучение и предподходная подготовка туристов на плановых маршрутах. Методические рекомендации. - М.: ЦРИБ «Турист», 1987, - 64 с.

20. Штюмер Ю.А. Организация и методическое обеспечение работы инструкторов. Учебное пособие. - М.: ЦРИБ «Турист», 1984. - I часть - 102 с., II часть - 100 с.

21. Штюмер Ю.А. Профилактика туристского травматизма. Методические рекомендации. - М.: ЦРИБ «Турист», 1992, - 96 с.

22. Энциклопедия туриста / Редкол.: Е. Н. Тамм (гл. ред.), А. Х. Абуков, Ю. И. Александров и др. - М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. - 607 с.: ил.

23. Янкевич В. С., Безрукова Н. Л. Маркетинг в гостиничной индустрии и туризме: российский и международный опыт / Под ред. В. С. Янкевича. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 416 с.: ил.

Навчальне видання

Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Планування та організація туристських маршрутів» для студентів 4 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030601 (0502) „Менеджмент”.

Укладач: Максим Васильович Тонкошкур

План 2009 поз. 696 Р

Підп. до друку 11.11.2009	Формат 60 x 84 1/16	Папір офісний
Друк на ризографі	Умовн.-друк. арк. 1,8	Обл.-вид. арк. 2,1
Замовл. № 5443	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, вул. Революції, 12
